

עסקים ולומדים

זווית יהודית אקטואלית לקהילת אנשי העסקים

פרשת כי תבוא, י"ח אלול תשע"ד

בין הסתר לגלוי

בפרשתנו מצווה משה את עם ישראל לקיים את מעמד הברכות והקלות בהר גריזים ובהר עיבל, ומפרט מי משהשבטים יעמוד בהר הברכה - הר גריזים - ומי מהשבטים יעמוד בהר הקלה - הר עיבל. לאחר מכן, מפרטת התורה מהם הדברים שהעושה אותם מבורך הוא, והעובר עליהם ארור הוא:

" ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת יהוה, מעשה ידי חרש--ושם בסתר; וענו כל-העם ואמרו, אמן. ארור, מקלה אביו ואמו; ואמר כל-העם, אמן. ארור, משה משפט גר-יתום--ואלמנה; ואמר כל-העם, אמן. ארור, משגה עור בדרך; ואמר כל-העם, אמן. ארור, שגב עם-אשת אביו--כי גלה, כנף אביו; ואמר כל-העם, אמן. ארור, שגב עם-כל-בהמה; ואמר כל-העם, אמן. ארור, שגב עם-חנתו; ואמר כל-העם, אמן. ארור, מכה רעהו בסתר; ואמר כל-העם, אמן. ארור לקח שחד, להכות נפש דם נקי; ואמר כל-העם, אמן. ארור, אשר לא-יקים את-דברי התורה-הזאת--לעשות אותם; ואמר כל-העם, אמן."

רש"י מביא את דברי חכמים המסבירים כי קודם כל בירכו את הנוהגים כראוי, ולאחר מכן קיללו את מי שלא ינהג כך.. "ברוך האיש אשר לא יעשה פסל מסכה... ואלו ואלו עונים אמן..חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה..."

יש מן הפרשנים שעסקו בשאלה מה מיוחד באיסורים אלו מכל יתר האיסורים שבתורה? על כך ענו כי המיוחד את האיסורים הללו היא העובדה שהם נעשים בסתר: אותם אנשים הנראים כלפי חוץ כצדיקים אולם באמת הם מושחתים הם המסוכנים ביותר לטהרתה של החברה ומהם יש להתגונן במיוחד, כי אין אנו יודעים על מעשיהם הרעים וממילא אין יכולת להענישם. לכן הם צריכים "טיפול מיוחד" (ספורנו).

אך יש עוד להוסיף ולשאול. מדוע התורה מציינת רק את הארורים ואינה מזכירה את המבורכים. האין זה ראוי ויפה יותר לציין בתורה את המבורכים ומהם נלמד על דרך השלילה מהם הארורים? ועוד, מה גדולה יש באדם שאינו עובד עבודה זרה בסתר המזכה אותו בברכה מיוחדת, כך גם במי שאינו מסיג גבול או במי שאינו מכה רעהו בסתר וכן הלאה? הרי אלו דברים בסיסיים של התנהגות אנושית, היש צורך לברך במיוחד את מי שאינו רשע?

כולנו מכירים את החולשה האנושית ואת המשיכה לעשיית דברים רבים על-ידי יצר הרע. אותו יצר הרע מצליח במיוחד כאשר אין רואים את המעשה הרע. הרי על אף שמעטים הם הגנבים הגלויים, יודעים אנו כי ישנם רבים יותר המרשים לעצמם לגנוב בצורה "נקיה". כך גם באיסורי עריות, בדיני המשפטים ובכל תחומי החיים.

ראשית, באה התורה ואומרת שיש לברך ולשבח באופן מיוחד את אותם אנשים השלמים שתוכם כולם. שאין פער בין התנהגותם כלפי חוץ להתנהגותם בתוך ד' אמותם. שהרי אין הדבר מובן מאליו. אולם, אין התורה מסתפקת במסר זה, אלא מוסיפה ומבהירה בצורה חד משמעית את ה"ארורים", כי אם היתה התורה מדגישה רק את הצד החיובי, לא היינו מבינים מספיק עד כמה הפן השלילי הוא חמור, שהרי האדם מרשה לעצמו להקל ולעשות דברים חמורים כשאף אחד לא רואה אותו.

דברים אלו נכונים במיוחד בימי התשובה שבהם אנו ניצבים. אין די לדבר רק על הכיוונים החיוביים. כדי להתקדם ולחזור בתשובה יש צורך גם לומר אמירות חריפות וברורות כלפי הדברים השליליים, בפרט כלפי מה שאפשר לעשות בסתר, כי שם האדם נכשל יותר. מה שקורה בתוך הבית כשאף אחד לא רואה, הוא הקשה ביותר מחד, אולם הוא גם מה שבונה את האדם מבחינה חיובית, לכן הוא זוכה לברכה מיוחדת של כלל ישראל.

הכותב הינו: הרב אלי קפלן

ראש הגרעין התורני "בית מורשת" מעלה אדומים ומרבני צהר

בארגון רבני צהר חברים למעלה מ-1,000 רבנים ואנשי חינוך, הפועלים בהתנדבות לקדם זהותה היהודית של מדינת ישראל, מתוך הידברות ושותפות. ארגון רבני צהר מבוסס על עקרונות של יושרה ונאמנות למדינה, תוך מחויבות להלכה ולמסורת היהודית.

ארגון צהר מזמין אותך להיות שותף באיחוד החברה הישראלית ובעיצוב דמותה היהודית של מדינת ישראל

לתרומות ולתמיכה בפעילויות של צהר: 1800-071-414 | www.tzohar.org.il

חפשו אותנו ב-f

